פרק ה' משנה ה'

א] המחליף עם העניים בשלו פטור ובשל עניים חייב, צ"ע פשיטא ועי' בגר"א בשנו"א שכ' שלא אמר'י שכי היכי שמע"ש תופס דמיו גם לקט יתפוס דמיו ומה שביד בעה"ב יתחייב במעשר ומה שביד עני יסטר ממעשר וע"ע רמב"ם פ"ז ממעשר ה"י.

ב] במשנה מבואר שאיסור דלא תלקט לעני להזהיר עני על שלו הוי גם במעשר עני והמקור לזה עי' בגמ' חולין קלא:

ג] שנים שקבלו את השדה באריסות זה נותן לזה חלקו מעשר עני וזה נותן לזה חלקו מעשר עני, מה שנקט המשנה דין זה במע"ע לא בלקט ושכחה עי' תיו"ט ומשנ"ר, ומבואר במשנה שיכולים ליתן כ"א מעשר עני לשל חברו אף שבשלו אא ועי' ב"י יו"ד סי' רנא' בשם הגה"מ ושו"ע וגר"א שם שיש ללמוד מזה לכל צדקה שיכול לתת לחברו וחברו יתן לו, וכ"ה בירושלמי כאן אב ובנו אשתו וקרובו שני אחים שני שותפין וכו' ונותנין זה לזה מעשר עני [מלבד אב ובנו שאף שמשל בן מאירה וכו' ועי' רמ"א יו"ד סי' רמ ס"ה].

ד] המקבל שדה לקצור אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני, ומשום איסורא דלא תלקט לעני להזהיר עני על שלו, ובד' ר"י אימתי בזמן שקבל ממנו למחצה לשליש ולרביע אבל אם א"ל שליש מה שאתה קוצר שלך מותר בלקט ובשכחה ובפאה, דאינו בעל השדה – אבל 'אסור במעשר עני' משום שדין זה חל בתלוש, ונתבאר מד' הדרך אמונה שכ"ז כשזכה בתלוש קודם מירוח דכשמירח אז חל החיוב עליו אבל אם מירח בעה"ב ואח"כ זכה בה יכול לעכב מעשר עני לעצמו [ונתיישב מה שהק' השאג"א סי' צז' ע"ד תוס' פסחים לח.].

ה] עי' ר"ש ורא"ש שבאמר לו שליש מה שאתה קוצר וכו' כי היכי שאסור במעשר עני גם שיהיה אסור בשכחת 'עומרים' דבשלחמצא שכחת עומרים ליצא דזה חל במחובר אבל שכחת עומרים חלה בתלוש, ועי' היטב בד' שמבואר שלרבנן לעיל פ"ד מ"ו ניחא דהוקש שכחת עומרים לשכחת קמה [יש להסתפק אם הוקש שלא חל כלל דין שכחה או כלפי זה שאין איסור לא תלקט לעני וכו' ועי' בסמוך], וכ' שגם לר' יהודה שפליג שם כאן מודה משום דלא קרינא 'קצירך' ומשמע מלשון הר"ש שכל שאין זה קציר שלו אין דין לתת שכחה [ולא רק שאין איסור של לקלט לעני ונ"מ גם לדידין] ויש נ"מ עצום לדינא שמה שקנה עומרים קצורים מבעל השדה ושכחם שם אין בזה דין שכחת עומרים משום שאין זה קצירך ועי' מנח"ח מצוה תקצג'.